

שמות פרק ג

(א) ומִשֶׁה הָיָה רֹעֵה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חֹתֶנּוּ כִּהְיוֹ מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחֵר הַמִּדְבָּר וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים
 חֹרֶבָה: (ב) וַיֵּרָא מִלֹּאֲךְ יְקִיָּק אֱלֹהֵי בְלַבַּת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהָיָה הַסֵּנֶה בְעַר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינֶנּוּ אֶבֶל: (ג)
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה: (ד) וַיֵּרָא יְקִיָּק כִּי סָר לְרֵאוֹת
 וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲנִי: (ה) וַיֹּאמֶר אֵל תִּקְרַב הֲלָם שֶׁל נְעֻלְיָן מֵעַל
 רִגְלֵיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲתָה עֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קִדְשׁ הוּא: (ו) וַיֹּאמֶר אֲנִכִּי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
 יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מֵהַבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים: (ז) וַיֹּאמֶר יְקִיָּק רְאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי
 אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֵת צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יַדְעִיתִי אֶת מַכְאֹבָיו:

רבנו בחיי - שמות פרק ג

ג (א) ומשה היה רועה. אחו משה רבינו האומנות הזה כמנהג הצדיקים הראשונים, כי
 כן מצינו בהבל הצדיק³⁹, גם באבות העולם, גם בשבטים, והטעם כדי
 שיתרחק מן הישוב שהוא עלול אצל החטא, ועוד כדי להתבודד בנבואה. ומה שאמר, אחר
 המדבר, למדך הכתוב שהיה משה מתרחק מן השדות כדי שלא ירעה צאנו בשדה של
 אחרים ויבא לידי גזל⁴⁰. לא פירש הכתוב כמה שנים עמד משה במדין, ודרשו רבותינו
 ז"ל⁴¹: ארבעים שנה ישב משה במצרים, וארבעים שנה במדין, וארבעים שנה במדבר,
 וכן דרשו רבותינו ז"ל על רבי עקיבא שהיו ימיו מאה ועשרים שנה כמשה רבינו, ואמרו
 עליו⁴²: ארבעים שנה עסק בפרקמטיא, ארבעים שנה למד, ארבעים שנה לימד, וכמו כן
 הלל הזקן, גם רבן יוחנן בן זכאי. ועל דרך הפשט: ענין הפרשה הזאת⁴³ כי משה השיג
 שלשה ענינים ואלו הם: האש, והמלאך, והשכינה. תחלה ראה האש שהיתה מתלקחת
 בסנה, ואין הסנה נשרף, וראה זה בעין הברש ממשי בהקיץ, כי כשראה הסנה בוער באש
 הכיר שהוא אש, והיה סבור שהוא אש גפרית של מטה, וכשהיתה דעתו כן ולא היה הסנה
 אוכל, על כן רצה להתקרב, והו שאמר: אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה⁴⁴,
 כלומר אראה הפלא הזה אם נשתנה הסנה משאר העצים, או נשתנה האש משאר האשיות,
 שאלו היה סבור שהיה האש של מעלה לא היה מתקרב, ואחר שראה האש הזאת נתחזק
 שכלו בראית המלאך, וזהו שאמר: וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה⁴⁵, משמעות
 הכתוב כי לבת אש ראה תחלה ואחר כך המלאך מתוך האש. ואחר שנתחזק שכלו בראית
 המלאך ראה במראה הנבואה כבוד השכינה, וזהו שאמר: וירא ה' כי סר לראות ויקרא
 אליו אלהים⁴⁶. ומפני שעתה היתה תחלת נבואת משה רצה הקב"ה לחנכו מעט מעט,
 ולהעלותו ממדרגה למדרגה עד שיתחזק שכלו. משל למה הדבר דומה, לאדם היושב בבית
 אפל זמן מרובה, אם יצא פתאום ויסתכל לעין השמש יחשכו ראייתו, ועל כן צריך שיסתכל
 באור מעט מעט עד שיהיה רגיל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא
 הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל
 כמקרה החושים, וכחות הנפש הלא הם קשורים עם כחות הגוף. וכן מצינו בישראל שחנפן
 הקב"ה בנתינת התורה מעט מעט, תחלה נצטוו במרה במקצת מצות, והם: שבת ודינין⁴⁷,
 ואחר כך נצטוו עשרת הדברות בסיני, ואח"כ תשלום התורה בארץ מואב. לכן מצינו

בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה
 ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור, ואחר כך הולך ומרחיב,
 וזהו לשון הנביא: ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו⁴⁸, למדנו הכתוב כי
 יש אנשים יודעים לרדוף ומבקשים להשיג הידיעה בבת אחת, ולזה אמר: ונדעה
 נרדפה לדעת, שנדע תחלה איך נרדוף, וביאר איכות ההרדפה ואמר: כשחר נכון מוצאו,
 כלומר לא בבת אחת אלא מעט מעט, כשחר נכון מוצאו. וע"ד המדרש⁴⁹: ומשה היה

ישעיהו פרק כט פסוק כב

לְכֹן כִּה אָמַר יִקְנֶה אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עֲתָה פָּגְיוֹ יִחְוְרוּ:

ויקרא רבה (וילנא) פרשה לו: ד

ר' ברכיה ורבי לוי בשם ר' שמואל בר נחמן אמר **אברהם לא ניצול מכבשן האש אלא בזכות יעקב**, משל לאחד שהיה עומד ונידון לפני שלטון ויצא דינו לפני שלטון לישרף צפה אותה השלטון באצטרוגליס שלו וראה שעתיד להוליד בת שהיא נשאת למלך אמר כדי הוא להנצל בזכות בתו שהוא עתיד להוליד כך אברהם יצא דינו מלפני נמרוד לשרף וצפה הקב"ה שיעקב עתיד לצאת ממנו אמר כדאי הוא לינצל בזכות יעקב הה"ד (ישעיה כט) "כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם." ורבנן **אמרין אברהם עצמו לא נברא אלא בזכותו של יעקב** הה"ד (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט ואין צדקה ומשפט אלא ביעקב שנאמר (תהלים צט) משפט וצדקה ביעקב אתה עשית.

בראשית פרק כה

...וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים [אהלו של שם ואהלו של עבר – רש"י]:

בראשית פרק כב

(יד) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יִקְנֶה יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר יִקְנֶה יִרְאָה:

בראשית פרק יד

(יח) וּמִלְכֵי צָדָק מֶלֶךְ שְׁלֹם הוֹצִיא לָחֶם וְגִין וְהוּא כְּהֵן לְאֵל עֲלִיוֹן:

בראשית רבה (וילנא) פרשה נו י

... אברהם קרא אותו "יראה" שנאמר "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה", שם קרא אותו "שלם" שנאמר (בראשית יד) "ומלכי צדק מלך שלם". אמר הקב"ה אם קורא אני אותו "יראה" כשם שקרא אותו אברהם, שם - אדם צדיק - מתרעם, ואם קורא אני אותו "שלם" אברהם - אדם צדיק - מתרעם, אלא הריני קורא אותו "ירושלים" כמו שקראו שניהם יראה שלם: ירושלים. ר' ברכיה בשם רבי חלבו אמר עד שהוא שלם עשה לו הקב"ה סוכה והיה מתפלל בתוכה שנאמר (תהלים עו) ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון, ומה היה אומר יהי רצון שאראה בבנין ביתי, ד"א מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש חרב ובנוי חרב ובנוי, שנא' שם המקום ההוא ה' יראה הרי בנוי, היך מה דאת אמר (דברים טז) שלש פעמים בשנה יראה אשר יאמר היום בהר ה', הרי חרב, שנאמר (איכה ה) על הר ציון ששמים, ה' יראה, בנוי ומשוכלל לעתיד לבא, כענין שנאמר (תהלים קב) כי בנה ה' ציון נראה בכבודו.